

JAK PREZENTOVAT ODBORNÝ TEXT

Ladislav Rabušic

Východiska

Ekologie university spočívá v hlubokém a závazném pochopení faktu, že bádání, výzkum a objevování jsou duší celého podniku. Každý na univerzitě by měl být badatel a objevitel.

„Co je výzkum na universitě? Využívání myšlenek druhých pro tvarování myšlenek mých vlastních“
(Ballenger 2001: xxiii)

Ne referáty, ale statě

Až dosud jste většinou byli zvyklí psát *referáty* – v nich jste *referovali*, co je známo o tématu. Teď se učíte psát **statě**, v nichž dáváte odpověď na dílčí otázky určitého aspektu tohoto světa.

Srdcem statě je **zvědavost** – ne ovšem zvědavost učitele, nýbrž zvědavost vaše vlastní. Proto byste se měli *stát zvědavými výzkumníky*.

Napsat referát je mnohem jednodušší než napsat stať. Při psaní referátu jste shromáždili co nejvíce materiálu k tématu, uspořádali jste ho a pak vše sepsali. Byla to značně mechanická práce. Při psaní statě sehráváte mnohem aktivnější roli – jste to vy, kdo tvaruje informaci a jste to opět vy, kdo je informací tvarován. A to je náročnější proces, neboť vyžaduje reflexi, hodnocení, analýzu a interpretaci.

Cíl statě

Každý odborný text je snahou odpovědět na otázku!

Jak prezentovat text – struktura

- 1. řekni, co chceš říci,**
- 2. řekni to,**
- 3. řekni, co jsi řekl.**

Jak prezentovat text – struktura

Úvod (většinou se píše, až je práce hotova)

I. Problém (literární a datový kontext tématu, z něhož logicky vyvodíte problém, který chcete řešit)

II. Metoda (definice výzkumné úlohy, soubor dílčích výzkumných hypotéz, identifikace proměnných, jejich operacionalizace a způsob jejich měření. Volba adekvátní populace a způsob jejího výběru.

III. Zjištění

IV. Závěry

V. Diskuse

Jak prezentovat text – práce s myšlenkami jiných

Existují tři způsoby, jak pracovat s myšlenkami někoho jiného:

1. Myšlenku citujeme;
2. Myšlenku parafrázujeme;
3. Odkazujeme výčtem na několik autorů, kteří se zabývají stejným tématem nebo kteří dospěli k podobnému závěru;
4. Myšlenku ukradneme.

Ad 1) Citujeme:

Příklady:

(1) O vývoji těchto předpokladů Možný věřil, že jsou poměrně nejspolehlivěji předpověditelné, neboť „náhlé zvraty jsou u nich velmi nepravděpodobné a překvapení prakticky vyloučena“ (Možný 1990:155).

(2) Plnou pravdu měl také Možný (1990) ve svém dohadu, že mezi mladými českými ženami a muži zesílí vůle k nepočetí, a tudíž i k odložení mateřství a otcovství a že institucí, která se výrazně rozšíří, aby zaplnila dobu mezi zahájením pohlavního života a sňatkem, bude nesezdané soužití:

„Nezvýší se přitom nijak promiskuita. Partnerů před manželstvím ještě mírně přibude a stabilizuje se nová instituce: nesezdané soužití. Anebo sezdané soužití, ale odkládající rodičovství“ (str. 162).

Ad 2) Parafrázujeme:

Příklad:

Koncept občanství byl důležitým prvkem, který výrazně přispěl k dalšímu rozvoji užívání pojmu sociální exkluze. V 90. letech se objevil nový význam sociální exkluze, který se vztahoval na občanská práva. Strobel (1996) v tomto kontextu upozorňuje, jak obrovskou změnou prošel přístup k chudobě v zemích evropské unie během uplynulých dvaceti let.

Ad 3) Odkazujeme výčtem:

Příklad:

(1) Existenci tohoto jevu Možný musel předpovědět správně – byl to totiž právě on, kdo spolu s autorem tohoto článku vnesl v osmdesátých letech koncept „nesezdaného soužití“ do českého demografického a sociologického diskursu (viz Možný 1987, Možný, Rabušic 1992 a Rabušic 1986).

(2) Dnešní význam termínu „sociální exkluze“ se do sociálněvědního diskursu dostal dvěma cestami. Ta první vedla po anglosaské linii, druhá po linii francouzské (Strobel 1996, Atkinson 1999). V českém prostředí se o exkluzi dozvídáme od Petruska (1996), Mareše (2000) nebo Rabušice (2001).

Odkazujeme z „druhé ruky“:

Příklad:

Sociálně stratifikační teorie s pojmem vyloučení pracují, exkluze však referuje především k situaci, kdy určité skupiny prostřednictvím svých strategií aktivně brání jiným, aby se dostali ke zdrojům a pozicím. Tento proces nazval britský sociolog Parkin (1973) „sociálním uzavíráním“ (cit. dle Giddens 1993).

Důležité: Všechny odkazy jsou součástí textu, nedáváme je do poznámek pod čarou

Ad 4) Krádež (plagiátství):

Ve vědě stejný hřích jako skutečná krádež v reálném světě.

Následky jsou stejně přísné!

Jak se vyhnout plagiátství?

Jednoduše, stačí vždy udělat dvě věci: Musíte dát čtenáři přesně vědět

- (1) který materiál není váš vlastní a
- (2) odkud vypůjčený materiál pochází.

Jedinou výjimkou z tohoto pravidla jsou fakta, která patří do všeobecných znalostí. Např. je možné volně nakládat, to je bez odkazu ke zdroji, s faktem, že prezident J. F. Kennedy byl zavražděn v Dallasu v listopadu 1963. Tato všeobecně známá informace nepatří nikomu a lze ji používat bez odkazování. Podobně lze použít bez citace např. výrok, že sociologie je multiparadigmatická věda nebo že pro moderní společnosti je charakteristické, že demograficky stárnou. Na druhé straně ale výrok, že moderní společnosti jsou nutně společnostmi anomickými, již bez odkazu na Durheima nebo Mertona není možné použít

Jak uvádět literaturu

Literatura

Almond, G., Verba, S. 1963. *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton University Press, Princeton.

Matějů, P. 2000. „Subjektivní mobilita – rekonstrukce souvislostí mezi objektivním a subjektivním sociálním statusem.“ In Matějů, P., Vlachová, K. (eds.): *Nerovnost, spravedlnost, politika*. SLON, Praha str. 37-71.

Mareš, P., Rabušic, L. 1996. „K měření subjektivní chudoby v české společnosti.“ *Sociologický časopis*, 32 (3): 297-315.

Petrusek, M. 1996. Exkluze sociální. In *Velký sociologický slovník*, Karolinum Praha, str. 294-295.

World Population Data Sheet 2000. 2000. Population Reference Bureau, Washington

Jak musí vypadat tabulka v textu

Tabulka 1. Poměr pohlaví (počet žen na 100 mužů) podle věkových skupin v ČR v letech 1920-2003

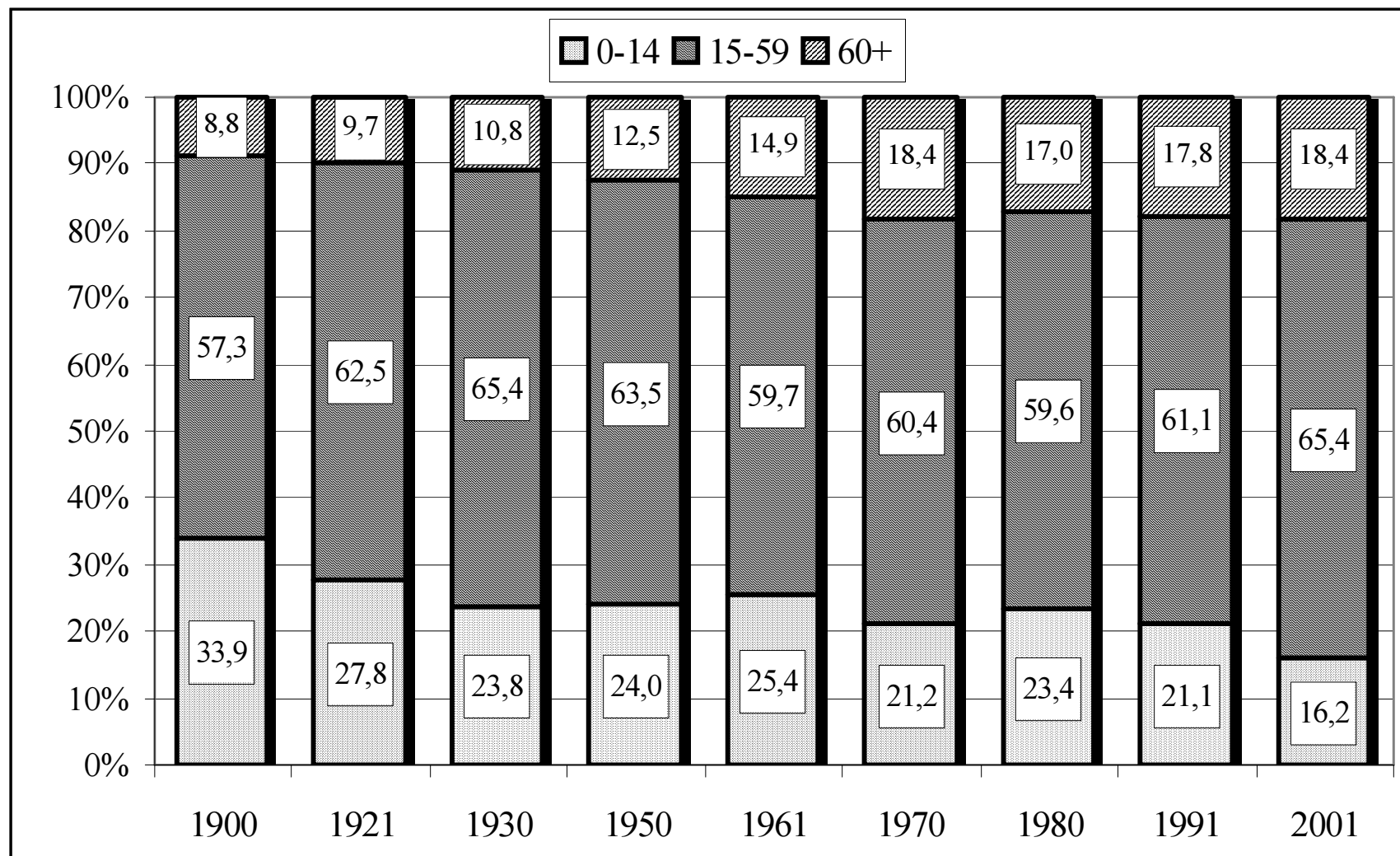
	<i>60-69</i>	<i>70-84</i>	<i>85+</i>
1920	121,2	135,9	179,4
1950	127,9	123,6	144,8
1980	126,9	169,8	293,3
2000	122,0	168,4	263,8
2003	119,3	166,5	280,2

Zdroj: Demografická příručka, 1996.

Věkové složení obyvatelstva v roce 2000 a 2003.

Jak musí vypadat graf v textu

Graf 1. Vývoj podílu hlavních věkových skupin podle dat sčítání lidu (v %)

*Zdroj: Statistická ročenka ČSSR 1963.
Pavlík a kol., 2002.*

Ukázky skutečných chyb ze seminárních prací

Viz průsvitky pro zpětný projektor